

Holst, nyhedsbrev

APRIL 2020

Nyt fra Civilprocessen

Højesteret afsagde ikke i marts afgørelser af almen interesse for procesnørdere. Det gjorde til gengæld Vestre Landsret (OW Bunker), ligesom jeg i denne måned har fundet anledning til at omtale en afgørelse fra EU Domstolen. Ugeskrift for Retsvæsen har optaget 6 afgørelser om procesretlige spørgsmål til publicering og publiceret yderligere 16, hvoraf de 13 er omtalt i tidligere nyhedsbreve. Endelig er der i FED og TFA hver trykt 3 og i Fuldmægtigen trykt 10 afgørelser, hvoraf et part stykker tidligere er omtalt, af almen interesse for de civilprocesinteresserede. Hovedparten af disse afgørelser gennemgås tematisk, og de vigtigste domme og kendelser analyseres kort med henblik på at placere dem i en relevant kontekst.

Retlig interesse og søgsmålskompetence

T:BB 2019.747 VBA – anmodning om tilsidesættelse da procesgrundlaget stred mod DL 5-1-2 (afsluttet føljeton)

I mit nyhedsbrev for september 2019 omtalte jeg denne sag, hvor en bygherre efter at have betalt i henhold til et for voldgiftsretten indgået forlig blev opmærksom på, at entreprenøren ikke havde svaret moms af det vundne beløb (ekstraarbejder og andre kontraktmæssige betalinger).

Bygherren forfulgte spørgsmålet både ved voldgiftsretten – der i ovennævnte afgørelse afviste at genoptage sagen – og ved de civile domstole, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b, jf. DL 5-1-2. Nu har Retten i Holstebro afsagt dom i tilsidesættelsessagen (Sag BS-11567/2019-HOL). Byretten opretholdt voldgiftskendelsen med henvisning til, at bygherren ikke havde bevist, at retskravet var i strid med DL 5-1-2.

Dommen indeholder en i anden sammenhæng ret interessant passus:

"Det er under sagen ubestridt, at der i byggebranchen består en praksis, hvorefter bestridte krav først momsberigtiges, når deres eksistens er fastslået, og at [Entreprenøren] fulgt denne praksis."

Beskrivelsen – der notorisk er korrekt – sætter således præmisserne i U 2019.3799 V i kontekst. Her udtalte landsretten helt generelt, at "når en momsregistreret part i en retssag vil gøre et krav gældende for udført arbejde, må kravet være dokumenteret ved en faktura, idet domstolene ikke kan imødekomme eventuelle krav, der ikke er bragt til det offentliges kendskab ...". "Der var i denne sag udstedt fakturaer (de blev blot – måske – ikke momsberigtiget), men i mange byggerier udstedes først endelig faktura, når parternes mellemværende af en domstol eller voldgiftsret er opgjort. U 2019.3799 V er med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Højesteret, og det bliver her spændende at se, om præmisserne blødes op.

Byretten har i denne sag allerede vist, hvordan det kan gøres:

"Der er ikke under sagen oplyst forhold, som sandsynliggør, at det ikke [var entreprenørens] hensigt at opfylde pligten til at betale moms, i det omfang fakturakravenes eksistens blev fastslået".

TFA 2020.54 – ikke længere retlig interesse efter spørgsmålet var afklaret ved aftale

I en tvist om samvær ankede faderen en afgørelse fra Familiere retten om stadfæstelse af Statsforvaltningens afgørelse til landsretten. I mellemtiden indgik parterne aftale om samvær, der supersederede afgørelsen. Da faderen herefter ikke havde nogen interesse i prøvelse af afgørelsen, afviste landsretten sagen.

Afgørelsen kan tilføjes til den ganske entydige bunke med eksempler på ophør af retlig interesse, fordi parterne ved aftale eller på anden måde har bilagt striden, jf. eksempelvis U 2004.3051 H, U 2006.2808 Ø, U 2007.2161 H og U 2009.1758 H.

FED 2020.14 – forsikringsselskabs søgsmålskompetence

Efter at have udbetalt erstatning for beskadigede madrasser anlagde vareforsikringsselskabet retssag mod transportørerne af madrasserne med et krav opgjort til det fulde erstatningsbeløb. Transportørerne gjorde heroverfor indsigelse med henvisning til, at forsikringsselskabet ikke var rette sagsøger for selvriskobeløbet, der endeligt skulle afholdes af sikrede.

På baggrund af vidneforklaringer for retten fandtes det godtgjort, at forsikringstageren havde overladt det til forsikringsselskabet at inddrive selvriskobeløbet (100.000 kr.), og at denne aftale implicit indeholdt en bemyndigelse til forsikringsselskabet til at føre sagen i eget navn.

Det kan give anledning til tvivl – og gør det undertiden – om et krav konkret er overdraget, hhv. om en sagsøger handler i henhold til bemyndigelse. Der kan derimod ikke være tvivl om, at et krav – eller retten til at forfølge et krav – som udgangspunkt kan overdrages.

I sager som erstatning for forsikringsdækkede skader taler reelle hensyn, herunder hensynet sagsøkonomien og for så vidt også til den mulige skadevolder, for at koncentrere sagen ved at lade forsikringsselskabet (eller den sikrede) føre sagen for det fulde beløb. Samme hensyn genfindes i retsplejelovens §§ 249-253, der netop tilstræber samlet behandling af ens krav.

Det må anses for grundlæggende i forsikringskonstruktionen, at den sikrede hhv. forsikrerens økonomiske interesser samordnes, og de samme reelle hensyn taler derfor for at acceptere også en mere uformel overdragelse. I det lys er afgørelsen ikke vanskelig at forstå.

Sagsførelse og sagsportalen

U 2020.xxxx – Østre Landsrets dom af 14. februar 2020 – ankestævning indgivet ved e-mail uden retsvirkning

Sagsnr. BS-56537/2019 – Den optagne dom indeholder aktuelt kun domshoved

Østre Landsret fastslog i denne sag indledningsvist, at også sager om prøvelse af administrativt bestemte frihedsberøvelser, jf. retsplejelovens kapitel 43 a, er omfattet af sagsportalen, der efter § 148 a omfatter alle borgerlige retssager.

Dommen bekræfter, at i sager på sagsportalen kan parterne alene kommunikere med retsvirkning med retten via denne, og da der ikke var truffet beslutning om andet efter § 148 a, stk. 5, var ankestævningen derfor uden retsvirkning.

TFA 2020.79 – ansøgning om anketilladelse skulle indleveres på sagsportalen

I en sag afgjort af familieretten anmodede den tabende part efter ankefristens udløb om tilladelse til at anke. Som begrundelse for den sene begæring oplystes, at vedkommende havde været syg.

Anmodningen blev afvist af landsretten, der med henvisning til retsplejelovens § 148 a fastslog, at den skulle have været indleveret på sagsportalen. Dommen bekræfter i lighed med ovennævnte afgørelse, at i sager på sagsportalen kan parterne alene kommunikere med retsvirkning med retten via denne – og det omfatter naturligvis tillige anmodninger om at anke efter ankefristens udløb (der som bekendt sendes til ankeinstansen, jf. § 372, stk. 2).

Det kan tilføjes, at landsretten med henvisning til U 2020.365 (omtalt i nyhedsbrevet for november) i et obiter dictum fremhævede, at anke af familierettens domme i sager om Familierehusets afgørelser, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 453.

Udeblivelse og lovligt forfald

U 2020.xxxx V – Vestre Landsrets dom af 8. januar 2020 – dokumentation for lovligt forfald

Sagsnr. BS-48660/2018

Sagen er omtalt i mit nyhedsbrev for februar alene på baggrund af domshovedet, hvor jeg konkluderede, at afvisningen af sagen ved appellants udeblivelse var fuldt i tråd med den foreliggende praksis, da den fremsendte lægeerklæring alene byggede på en telefonisk konsultation.

Afgørelsen er stadig ikke trykt, men er nu forsynet med en fuld sagsfremstilling. Det fremgår heraf, at appellants læge skriftligt havde redegjort for, at beslutningen om ikke at undersøge patienten i klinikken var truffet på grundlag af de oplyste symptomer og i overensstemmelse med lægens almindelige praksis.

Herved bliver det tydeligt, at den beskrevne praksis – at en udførlig lægeerklæring skal hvile på et oplyst grundlag – indebærer, at parten som udgangspunkt må opsøge sin læge, uanset om det under normale omstændigheder ville være nødvendigt.

U 2020.xxxx V – Vestre Landsrets kendelse af 11. februar 2020

Sagsnr. BS-50719/2019 – Den optagne kendelse indeholder aktuelt kun domshoved.

Da sagsøgerens advokat udeblev fra et telefonretsmøde samme dag, afviste byretten den 12. juni 2019 en sag. På baggrund af en lægeerklæring omgjorde byretten dog senere beslutningen om afvisning, hvilken omgørelse blev appelleret til landsretten.

Den pågældende lægeerklæring var udfærdiget den 13. august 2019 – 2 måneder efter udeblivelsen – og angav, at advokaten havde *afhængighedssyndrom med påvirket kognitiv funktion i sygdomsperioden*. Denne blev i erklæringen angivet til 14. maj 2019 til 1. september 2019 (forventet raskmelding).

Landsretten fandt ikke, at erklæringen var tilstrækkelig dokumentation for lovligt forfald. Blandt andet var erklæringen udfærdiget længe efter telefonsretsmødet, og det fremgik ikke konkret, hvorfor advokaten var forhindret i at deltage hhv. havde været forhindret i at oplyse om sit forfald langt tidligere i det efterfølgende forløb.

Afgørelsen er fuldt i tråd med den ovenfor og i forrige nyhedsbrev beskrevne praksis, jf. den glimrende sammenfatning i U 2001B s. 322 og U2020B s. 1. Det kræves således, foruden et *oplyst grundlag for erklæringen*, at det af den fremsendte dokumentation er klart, hvordan parten/partsrepræsentanten konkret var forhindret i at møde, jf. tillige U 2020.48 Ø (omtalt i nyhedsbrevet for oktober 2019).

Genoptagelse

FM 2020.9 og FM 2020.21 (U 2020.159 Ø) – om genoptagelse af udeblivelsesdomme efter 4 ugers fristen

Begge afgørelser er nævnt i tidligere nyhedsbreve, men genomtales i forbindelse med trykningen i Fuldmægtigen på grund af deres nære sammenhæng.

I den første af de to afgørelser var sagsøgte udeblevet fra et telefonretsmøde, hvorefter byretten havde afsagt udeblivelsesdom. Byretten imødekom næsten 4 måneder senere end anmodning om genoptagelse, da det "ikke kunne udelukkes", at udeblivelsen og den forsinkede genoptagelsesbegæring skyldtes tekniske problemer.

Denne afgørelse ændrede Vestre Landsret med henvisning til, at sagsøgte via sagsportalen var gjort bekendt med udeblivelsesdommen i god tid inden 4 ugers fristen. Det var allerede derfor ikke undskyldeligt, at anmodningen ikke var fremsat inden for fristen.

Også i den anden sag var sagsøgte udeblevet fra et telefonisk retsmøde med udeblivelsesdom til følge. Først da sagsøgers advokat – mere end 6 uger senere – rykkede for betaling, anmodede sagsøgte – yderligere 2 uger senere – om genoptagelse, hvilket byretten imødekom (mod sikkerhedsstillelse).

Afgørelsen blev stadfæstet af Østre Landsret, bl.a. under henvisning til, at sagsøgte var uden advokatrepræsentation og havde reageret inden rimelig tid efter henvendelsen fra sagsøgers advokat.

På overfladen ligner de to afgørelser hinanden, om end det vedrørende førstnævnte kan fremhæves, at genoptagelses-anmodningen først blev fremsat *meget* sent. FM 2020.9 (fra Vestre Landsret) flugter med U 2019.2535 Ø, og der er således ikke tale om en forskellig praksis på tværs af Storebælt (forklaringen er ikke, at man i Østre er flinkere).

Formentlig er retsstillingen som fastslået i U 2019.2535 Ø og FM 2020.9: Når en sag behandles på sagsportalen, har parten – uanset advokatrepræsentation – pligt til at orientere sig. Det svarer til retsstillingen, når selvmødere kommunikerer uden for sagsportalen, jf. de to ovennævnte afgørelser om dette emne.

Undtagelsesvist kan det tillægges betydning som et moment, at parten er selvmøder – men det kræver særlige omstændigheder. I FM 2020.21 var der tale om (i) en kort fristoverskridelse, (ii) en "snu" modpart og (iii) et betydeligt beløb, hvor landsretten endog nok skønnede, at sagen kunne forventes at få et andet udfald (iv). Der er ikke tale om et brud med praksis, men om et eksempel på en konkret, snævert begrundet undtagelse fra denne.

Anke- og kærebegrænsninger

U 2020.xxxx Ø – Østre Landsrets kendelse af 26. marts 2020 – beregning af kæresagens værdi efter retsplejelovens § 389, stk. 2

Sagsnr. BS-1088/2020

Skønsindstævnte var under en sag om isoleret bevisoptag blevet pålagt at betale sagsomkostninger til rekvirenten. Udgifterne, der omfattede dækning af rekvirentens udgifter til skønsmand og til rekvirentens advokat samt retsafgift, udgjorde 19.775,00 kr. Herudover havde skønsindstævnte selv afholdt udgifter til skønsmanden, således at de *samlede udgifter* oversteg beløbsgrænsen i § 389.

Landsretten fandt, at der ved beregningen af kæremålets værdi ikke kunne inddrages skønsindstævnets egne omkostninger og afviste derfor kæremålet.

Afgørelsen harmonerer fuldstændig med ordlyden af § 389, stk. 2, der omtaler "sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr." Det er netop kun udgifter til modparten – herunder til dækning af modpartens udgifter til syn og skøn – der er fastsat af retten.

Afgørelsen er endvidere i tråd med den tilsvarende kendelse trykt i U 2020.201 Ø (omtalt i nyhedsbrevet for november) samt Højesterets kendelse 20. april 2009 (sag 429/2008) omtalt i »Appeltilladelser« (s. 83-84) samt Højesterets kendelse af 21. januar 2011, der har dannet grundlag for en pædagogisk gennemgang af området i »Advokaten« (2011/3).

Oprejsningsbevillinger

U 2020.1348 V – admittering af anke efter retsplejelovens § 372, stk. 2 (nye oplysninger)

En udlejer havde under en tidligere boligretssag fået dom for, at lejemålet kunne opsiges med henvisning til, at udlejer selv ønskede at bebo lejemålet. Lejer havde under sagen bestridt denne hensigt, men et flertal i boligretten havde altså tiltrådt opsigelsen.

Da udlejer kort efter lejerens fraflytning satte lejligheden til salg, anmodede hun op tilladelse til at anke sagen, hvilket landsretten tillod.

Adgangen til at tillade anker indgivet mere end 4 uger efter domsafsigelse er i (trykt) praksis helt overvejende drøftet i relation til (1) sager, hvor ankestævning ved en fejl – forsinkelse, fejladressat, tekniske problemer – trods hensigt herom ikke er indgivet rettidigt, jf. omtalen af Højesterets kendelse af 21. februar 2020 i mit seneste nyhedsbrev eller (2) sager, hvor partsforholdene har umuliggjort en tidligere anke, jf. eksempelvis U 2013.2268 H.

Kendelsen er et eksempel på det, der i »Appeltilladelser« (s. 316) omtales som en undskyldelig fristoverskridelse på grund af nye oplysninger. Oplysningen var i den konkrete sag notorisk væsentlig, og det har herudover givet motiveret landsretten, at oplysningen tilsyneladende bevidst var tilbageholdt af udlejeren under dennes forklaring for boligretten.

FM 2020.2 – identisk genanmeldelse gav ikke ny frist

I en sag om prøvelse af Tinglysningsrettens afgørelse om afvisning af at tinglyse nye vedtægter for en ejerforening havde ejerforeningen indgivet samme anmeldelse hhv. i september 2018 og juni 2019. Afslaget på sidstnævnte anmeldelse blev rettidigt kæret.

Landsretten udtalte, at kærefristen for de enslydende anmeldelser måtte regnes fra Tinglysningsrettens første afgørelse, og fristen var derfor ikke iagttaget.

Afgørelsen er et eksempel på det – formentlig – universale princip, at en part ikke ved at gentage et processkridt kan nulstille frister.

Sagsomkostninger og retsafgift

FED 2020.13 (FM 2020.19) – den vindende part i sag om isoleret bevisoptag alene vedrørende et krav opgørelse

Efter et syn og skøn ved isoleret bevisoptag udbetalte et tyveriforsikringsselskab erstatning med 900.000 kr. Baggrunden for sagen var, at parterne forinden havde været enige om dækningspligten, men ikke om værdien af de stjålne genstande.

Forsikringsselskabet havde således forinden tilbudt at betale 300.000 kr. og havde tilkendegivet at være villig til at betale et større beløb, hvis der kunne skaffes bevis for en højere værdi. Skønsrekvirenten (forsikringstageren) havde for sit vedkommende krævet udbetaling af mindst 1,5 mio. kr.

Landsretten fastslog, at skønsrekvirenten havde været nødt til at iværksætte isoleret bevisoptag for at få højere erstatning. Da erstatningen efter syn og skøn var øget med 600.000 kr., måtte rekquirenten anses som vindende part og tilkendes sagsomkostninger med udgangspunkt i dette beløb – dog med inddragelse af de forudgående tilbud hhv. krav.

Byretten havde ophævet omkostningerne med henvisning til, at skønsforretningen alene omhandlede beløbsopgørelsen, og at denne landede nogenlunde midt mellem parternes forudgående udspil. Den ændrede udmåling fra landsretten kan nok tages til indtægt for, at der i sager om isoleret bevisoptag alene vedrørende størrelsen af et krav, må tages udgangspunkt i en vurdering af, om sagen har været nødvendig for at gennemføre et krav. Det svarer i så fald i store træk til retsstillingen i civile sager, hvor sagsomkostninger som påvist i ET 2018.171 udmåles, også selvom sagsøgeren kun har fået medhold i en mindre del af sit krav.

FM 2020.17 – sagsomkostninger til sagsøgte ved frifindelse for den vægtigste af to påstande

I en lejesag havde lejer nedlagt påstand dels om tilsidesættelse af en trappelejeklausul, dels om lejenedsættelse. Parterne var enige om, at værdien af førstnævnte uenighed var godt 50.000 kr. og af sidstnævnte godt 330.000 kr.

Byretten ophævede omkostningerne, mens landsretten fandt, at udlejer havde krav på sagsomkostninger. Uenigheden om lejenedsættelsen havde udgjort hovedparten af parternes tvist både kvalitativt (bevisførelsen) og kvantitativt (beløbsmæssigt), og udlejeren måtte derfor anses for vindende part.

U 2020.xxxx V – Vestre Landsrets kendelse af 28. januar 2020 – sagsomkostninger ved bevissikring, når forbudssag ikke anlægges

Sagsnr. BS-0500-19 og BS 0514-19

Efter en bevissikringssag, hvor betingelserne af fogedretten skønnedes opfyldt, anlagde rekvirenten ikke inden 4 uger retssag, jf. retsplejelovens § 653 c, stk. 1. Begrundelsen var ifølge rekvirenten, at det var konstateret, at det mulige krav var af så ringe størrelse, at udgifterne til at føre sagen ville overstige kravet.

Landsretten foretog en samlet og sædvanlig vurdering af, hvem der under bevissikringen kunne anses for vindende, og udmålte på den baggrund sagsomkostninger til rekvirenten, jf. retsplejelovens § 312.

Afgørelsen viser, at det ikke er en absolut betingelse for at få tilkendt sagsomkostninger i en bevissikringssag, at der efterfølgende anlægges retssag. Udmåling sker efter en selvstændig vurdering, svarende til den der foretages i sager om isoleret bevisoptag, af hvem der har »vundet« bevissikringen.

U 2020.1070 V – om sagsomkostninger mellem to sagsøgte ved frafald af friholdelsespåstand

Landsretten udmålte i denne sag takstmæssige sagsomkostninger til den ene af to sagsøgte, idet den medsagsøgte havde nedlagt friholdelsespåstand, som siden blev opgivet (med samme beløb som mellem sagsøgeren og hver af de sagsøgte).

Jeg omtalte kendelsen i mit forrige nyhedsbrev alene på baggrund af domshovedet, hvor jeg konkluderede, at det ikke heraf fremgik, om landsretten ved udmålingen havde taget højde for, at friholdelsespåstande almindeligvis kun medfører begrænsede meromkostninger, og det var derfor heller ikke klart, om afgørelsen fuldt ud flugter med den foreliggende praksis.

Det fremgår af den publicerede kendelse, at byretten netop havde tillagt det særskilt betydning, at de sagsøgte havde nedlagt indbyrdes friholdelsespåstande, og at skriftvekslingen kun "for en meget lille del" havde vedrørt denne tvist.

Landsretten berører ikke udtrykkeligt denne del af præmisserne, men fremhæver i stedet, at friholdelsespåstanden indebar en reel risiko for, at den medsagsøgte kunne blive betalingspligtig for beløbet. Landsretten udmålte herefter takstmæssige omkostninger med afsæt i et spænd på 1/3 til 2/3 af takstbeløbet under henvisning til, at sagen var sluttet efter skriftvekslingen, men i god tid inden for hovedforhandlingen.

Omkostningsudmålingen i landsretten fremstår i lyset heraf, og de i mit tidligere nyhedsbrev omtalte afgørelser, ganske høj. Der kan om emnet supplerende henvises til U 2012.213 og »Sagsomkostninger i Civile Sager« (s. 121), der imidlertid heller ikke ses at støtte resultatet.

Det er for mig at se ikke uden videre muligt at forene afgørelsen med U 2013.2433 V, og skulle jeg vælge mellem de to, har jeg størst sympati for 2013-afgørelsen.

FED 2020.09 V – sagsomkostninger i et flerpartsforhold

I en sag om erstatning for en arbejdsulykke fik landsretten lejlighed til at udmåle sagsomkostninger i en lignende situation. Partsbetegnelserne benyttet i FED gør sagen vanskelig at læse, da bogstavforkortelserne ikke svarer til partsbetegnelserne, men i hovedtræk var partsforholdet som følger:

Skadelidte havde sagsøgt (i) sin arbejdsgiver og (ii) en mellemhandler af det skadeforvoldende produkt. Arbejdsgiveren havde nedlagt friholdelsespåstand over for mellemhandleren, og mellemhandleren havde på sin side nedlagt friholdelsespåstand over for arbejdsgiveren.

Byretten frifandt producenten og dømte arbejdsgiveren. I landsretten tog mellemhandleren bekræftende til genmæle (bl.a. på baggrund af en skønserklæring indhentet under ankesagen), mens arbejdsgiveren blev frifundet.

Sagen er afgjort omtrent samtidig og med 2 af de samme 3 dommere, som den ovennævnte afgørelse U 2020.1070 V – og resultatet er ikke overraskende det samme. I forholdet mellem de to sagsøgte udmålte landsretten således takstmæssige omkostninger med en bemærkning om, at "den omstændighed, at [påstanden] har været friholdelse, kan ikke føre til et andet resultat, da den økonomiske risiko for P derved har været det samme som ved betalingspåstande".

FM 2020.26 – grundlaget for fastsættelse af sagsomkostninger (udmålt med udgangspunkt i et lavere beløb end tilkendt)

I en patientskadesag ophævede Ankenævnet for Patienterstatningen afgørelser om erstatning med i alt 4,3 mio. kr., idet ankenævnet ikke fandt, at patienten havde været udsat for en patientskade.

Denne afgørelse indbragte patienten for domstolene. I stævningen var sagens værdi angivet til 1,4 mio. kr. Efter sagen havde været forlagt Retslægerådet, genoptag Ankenævnet for Patienterstatningen sagen og traf ny afgørelse om tilkendelse af 4,3 mio. Landsretten tiltrådte, at omkostninger var udmålt med udgangspunkt i den oplyste sagsgenstand på 1,4 mio. kr. med den lidt kringledede begrundelse, at det "beroede på en tilfældighed", at det endelige

erstatningsbeløb på tidspunktet for sagens afslutning var kendt. Havde sagen været afsluttet ved, at Ankenævnet for Patienterstatningen havde taget bekræftende til genmæle (og genoptaget sagen), ville retten ikke have haft anden værdi at tage udgangspunkt i, end den i stævningen oplyste – og det var derfor også det relevante beløb.

Sidste led i begrundelsen kan man godt have sympati for, men at betragte det som en "tilfældighed", at beløbet (den reelle værdi) kendes på udmålingstidspunktet, når der nu på forhånd var truffet udmålingsafgørelser ved Patienterstatningen forekommer noget søgt.

FM 2020.22 – grundlaget for fastsættelse af berammelsesafgift

Sagen var oprindeligt anlagt med en påstand om berigtigelse af en ejendomshandel til en værdi af 1,6 mio. kr. og en subsidær påstand om erstatning opgjort til 400.000 kr. Retsafgiften var på den baggrund opgjort til 1,6 mio. kr. (se om værdien af sager om overdragelse af fast ejendom omtalen af FM 2019.185 i nyhedsbrevet for november 2019. I »Sagsomkostninger i Civile Sager« s. 99 argumenteres for, at sagens værdi i sager om køb af fast ejendom til brug for sagsomkostningsfastsættelsen som udgangspunkt må opgøres til 0 kr.).

Da erhvervsandelen senere blev videresolgt, ændrede sagsøger den principale påstand, så den i stedet gik på anerkendelse af, at der var indgået en overdragelsesaftale. Sagsøger anmodede samtidig retten om at nedsætte sagens værdi til 400.000 kr.

Landsretten fastslog indledningsvist, at sagens værdi ved beregningen af afgifter er den på tidspunktet for afgiftens betaling gældende værdi. Denne var efter ændringen af påstandene 400.000 kr.

Retskraft

Østre Landsrets dom af 31. marts 2020 – retskrav i OW Bunker-sagskomplekset

Sagsnr. B-634-18

I ovennævnte sag har Østre Landsret ved dom afvist et erstatningskrav på 800 mio. i en sag anlagt af to konkursboer i OW Bunker-koncernen (på vegne af alle selskaber i koncernen) mod den tidligere koncernledelse, revision og aktionærkreds. Kravet var oprindeligt opgjort til 1 mia. kr., men på baggrund af sagsøkonomiske overvejelser blev kravet splittet. Det skete i første række ved, at konkursboerne i december 2016 anlagde sag om erstatning for 200 mio. kr. med tilkendegivelse om, at der for tiden ikke var midler til at forfølge de resterende 800 mio. kr.

Da konkursboerne i efteråret 2017 opnåede procesfinansiering for det fulde krav, udtog de samme konkursboer i oktober 2017 stævning for (yderligere) 800 mio. kr.

De to sager blev herefter sambehandlet, jf. retsplejelovens § 254, indtil landsretten i efteråret 2019 besluttede at udskille et spørgsmål om litispendensvirkning til særskilt behandling og afgørelse. Landsretten besvarede dette spørgsmål således, at anlæg af den første sag (de 200 mio.) afskar konkursboerne fra efterfølgende at anlægge en ny sag (de 800 mio.) efter almindelige principper om retskraft og dommes endelighed, jf. U 2010.1431 H.

Afgørelsen er interessant, ikke kun på grund af de betydelige beløb.

Den typiske situation, når spørgsmål om (negativ) retskraft opstår, er at sagsøger efter at have vundet den første sag anlægger en ny sag – ofte om et større krav – vedrørende samme forhold. Det var således tilfældet i den af Østre Landsret citerede dom (U 2010.1431 H), men også i et antal andre sager, jf. eksempelvis U 2003.2196 V, U 2016.3106 V, U 2018.3387 Ø.

Forbuddet mod udstykning i de nævnte sager er begrundet i et hensyn til den sagsøgte; dels medfører flere sager større ulemper og udgifter, dels vil sagsførelsen i "den første" sag ofte være tilrettelagt under hensyntagen til sagens værdi. Det giver parterne ulige vilkår, hvis kun sagsøger kender sagens reelle værdi – og derfor ved, at det kan svare sig at ofre mere tid og indsats. Det er også grunden til, at udstykningsforbuddet eksempelvis ikke omfatter krav, der på domstidspunktet ikke kunne opgøres, jf. FED 2003.1327.

Reglerne om litispendens har som grundlæggende formål at foregribe den kommende doms (negative) retskraft, se hertil »Juristen« 1955 s. 234. Udgangspunktet er derfor også, at litispendensvirkningen afskærer samme søgsmål, som ville være afskåret efter en sædvanlig retskraftsanalyse. Formålet med reglerne er dog ikke ganske det samme, idet litispendens navnlig har til formål at forebygge uforenelige afgørelser. Princippet har reelt kun betydning i internationale sager, idet de mulige problemer i nationale sager løses uden; verserer der en sag mellem to parter, kan nye krav om samme tema enten inddrages ved påstandsforøgelse eller efter reglerne om kumulation.

Landsrettens seneste afgørelse udmærker sig således ved at være udtryk for en fuldstændig stringent anvendelse af Højesterets præmisser i U 2010.1431 H (retskraft) i en litispendenssituation, men på en sag hvor ingen af de underliggende hensyn reelt har talt for dette resultat.

Da sagerne blev sambehandlet var der ingen reel risiko for modstridende afgørelser (litispendens). Sambehandlingen bevirkede endvidere, at de sagsøgte de facto kun skulle forsvare sig en gang (retskraft; ressourcehensynet) og de sagsøgte vidste både i kraft af omtalen i stævningen og sagernes sambehandling, at uenigheden reelt udgjorde 1 mia. (retskraft: tilrettelæggelseshensynet). Til sidstnævnte punkt kan man vel i øvrigt tilføje, at når sager får en genstand som her omhandlet, skal parterne nok yde deres ypperste, og det er derfor tvivlsomt, om tilrettelæggelseshensynet overhovedet gør sig gældende.

Man kan som procesnørd håbe, at sagen indbringes for Højesteret, der i så fald vil få lejlighed til at afklare et civilprocesretligt interessant spørgsmål, som i kraft af den øgede tendens til at lade sager procesfinansiere også må formodes at få en ikke ubetydelig praktisk betydning.

Prøvelse af voldgiftskendelser

FM 2020.32 – domstolsprøvelse af omkostningsudmåling i voldgiftssag

I medfør af voldgiftslovens § 34, stk. 3, indbragtes omkostningsudmålingen i en voldgiftssag under Voldgiftsinstituttet for domstolene, bl.a. med den indsigelse, at sagsgenstanden var forhøjet efter hovedforhandlingen og uden forudgående høring af parterne.

Sagsøger gjorde under sagen en række synspunkter gældende om voldgiftsrettens (påståede) manglende overholdelse af principper om due proces, blandt andet som følge af, at det var tilladt modparten at fremsætte nye påstande efter forberedelsens afslutning.

Landsretten fastslog, at bestemmelsen i § 34, stk. 3, *alene* omhandler prøvelse af voldgiftsrettens omkostningsudmåling, og at disse indsigelser derfor ikke kunne prøves under sagen. Da der ikke var grundlag for at tilsidesætte voldgiftsrettens skøn over omkostningerne, tiltrådte landsretten, at udmålingen ikke kunne tilsidesættes.

Andre spørgsmål

Domstolens dom af 11. marts 2020 – pligt til ex officio anvendelse af forbrugerbeskyttelsesdirektivet

Sagsnr. C-511/17

Nationale domstole er efter EU-retten forpligtede til at påse overholdelsen af forbrugerbeskyttelsesdirektivet af egen drift (Faber; Rampion and Godard; Finway).

I denne nylige sag har Domstolen haft lejlighed til at kaste yderligere lys over denne pligt. Under den nationale sag havde en forbruger påstået enkelte kontraktvilkår tilsidesat som urimelige. Imidlertid var retten af den opfattelse, at også andre vilkår kunne være direktivstridige, og sagen blev derfor forelagt for Domstolen med netop dette spørgsmål:

Skal en national ret, for hvilken en sag verserer, der er anlagt af en forbruger, med påstand om, at visse vilkår er urimelige, af egen drift undersøge alle andre kontraktvilkår.

Svaret fra Domstolen var et nuanceret "ja". I hovedtræk opstilles følgende praktisk vigtige rammer for nationale domstoles ex officio undersøgelse af kontraktvilkårs rimelighed i forbrugerforhold:

For det første er pligten begrænset af det materiale, retten har til rådighed. Den nationale domstol skal således alene påse de vilkår, som retten har mulighed for at vurdere på grundlag af de foreliggende sagsakter.

Dette led modificeres dog efterfølgende, idet det efter Domstolens opfattelse tillige må kræves, at retten, hvis de foreliggende oplysninger "rejser alvorlig tvivl" om den urimelige karakter af visse vilkår, skal lade dette forhold undersøge yderligere, herunder ved at træffe bevisforanstaltninger.

For det andet skal undersøgelsen ikke strækkes længere, end hvad der er nødvendigt inden for rammerne af det påståede resultat som forstået i lyset af forbrugerens påstande og anbringender. Domstolen fremhæver i den sammenhæng udtrykkeligt, at prøvelsen må ske med respekt for det grundlæggende dispositionsprincip.

Set i kontekst af retsplejelovens § 338 må præmissen nok forstås derhen, at forhandlingsprincippet som udgangspunkt slår igennem fsv. angår bestemmelsens første led om partens påstande, men at retten skal af egen drift overveje anbringender om urimelighed inden for disse påstande.

Dette sidste led af præmisserne er interessant, da det indeholder en praktisk vigtig – og for så vidt ganske anvendelig – afgrænsning af de nationale retters forpligtelser.

Publicerede domme

Ugeskriftet for Retsvæsen og fuldmægtigen har i marts publiceret følgende afgørelser, der er omtalt i nyhedsbrevet for februar samt tidligere nyhedsbreve som angivet:

- U 2020.915 H – fastsættelse af salær til beskikket advokat under fri proces (efter den grønlandske retsplejelov) (januar)
- U 2020.938 H – om fremlæggelse af ensidigt indhentede erklæringer (januar)
- U 2020.1070 V – om sagsomkostninger mellem to sagsøgte ved frafald af friholdelsespåstand (januar)
- U 2020.1072 H – om retsplejelovens § 368, stk. 4
- U 2020.1073 H – om retsplejelovens § 368, stk. 4
- U 2020.1075 Ø – om retsplejelovens § 226, stk. 1
- U 2020.1079 V – sagsomkostninger efter skønsforretning
- U 2020.1092 V – ikke oprejsningsbevilling ved direktørs dødsfald
- U 2020.1094 Ø – om prøvelse af advokatpålæg
- U 2020.1102 Ø – om domsmands habilitet
- U 2020.1105 Ø – om påstand nedlagt i ankesvarskrift (kontraanke unødvendig)
- U 2020.1188 SH – prøvelse af patent, der endnu ikke var udstedt
- U 2020.1219 SH – forsøg på at skjule det reelle ejerskab af to kommanditselskaber (lov og ærbarhed). Sagen er anket til landsretten.
- FM 2020.21 (U 2020.159 Ø) – genoptagelse efter retsplejelovens § 367, stk. 1, 2. pkt. (oktober og november 2019). Se i sammenhængen FM 2020.9 (februar)
- FM 2020.33 (U 2020.884 Ø) - tidspunktet for anmodning om afgørelse om sagsomkostninger. Se også U 2020.879 V om samme spørgsmål.

Kristian Torp
E, kto@holst-law.com
T, +45 8934 1162
M, +45 3010 2223